

sredozemskega morja nažene, zato večjidel z dežjem jenja, dokler ga sever ne užene, ki zopet megle vërne in zrak sčisti.

„Zahodnji veter“ piše od strani med severjem in poldnem ali jugom. Temu vetru pravijo tudi „posolnčnjak“, menda zato ker po zimi ali po leti o večerih piše. Tudi ta veter večkrat dež pripiha, ker prinaša vlažni zrak od velikega morja, katero loči Evropo od Amerike. Največkrat se spreminjata in merita skozi leto jug in pa sever.

Vetrovi imajo tedaj svoja imena po straneh sveta, iz katerih pišejo. Najbolj navadni in najbolj znani ljudem so topli jug, merzli sever, juteršček ali suha burja. Pravijo: po jugu in posolnčnjaku bo dež, po severu in krivcu sneg, ali pa lepo vreme. Ako jeseni ali spomladi na večer sever piše, bode drugo jutro rada slana. Sicer imajo pa navadno v vsakem kraji svoja posebna imena za vetrove, tako je nekterim krivec — zahodni veter, a zdolec — burja, drugej je pa ravno nasprotno.

Vetrovi čistijo zrak, priženó dež in sneg, sušé zemljo, razganjajo škodljive soparje, gonijo mline in barke, pomagajo kermo, snopje in perilo sušiti i. t. d.

Vetrovi pa utegnejo biti tudi ljudem in živalim škodljivi, ako bi skozi vrata ali okna po sobah in hlevih naravnost pihali; napravlja ljudem terganje po udih in živalim razne bolezni. — Vihar drevje ruje, strehe terga, hiše razkriva, dimnike podira, vozove prekucuje, ladije na morji razbija in potaplja i. t. d. (Dalje prih.)

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šl. sveta dné 7. julija 1881. Sklenilo se je: Zgornje in Spodnje Pirniče, Zaverh in Viherče se imajo izšolati od šole v Smladniku, oboje Pirnič se všola v Presko, Zaverh in Viherče pa v Šmartno pod Šmarno goro.

Šolskemu vodji pritoživšemu se zoper razsodbo okrajnega šolskega sveta, ki znižuje v predštevju postavljeni znesek za vodijevo stanovanje, se je prav dalo.

Srenjski predstojnik se je pritožil, ko bi imel pobrati svoto za šolske stvarne potrebe; dotični ukaz c. k. okrajnega šolskega sveta se je zaterdil, le prešteviljeni znesek se je nekoliko znižal.

Učiteljski vdovi in nedoraslemu otroku se je priznala penzija oziroma odgojilni prinesek.

Pritožbe zoper kazni zaradi šolskih zamud in prošnje za prizanešenje so bile razrešene.

Poročilo c. k. deželnega šolskega nadzornika za ljudske šole, o nadzorovanji nekaterih ljudskih šol se je vzelo na znanje, in c. k. okrajnemu šolskemu svetu so bila odposlana dotična ravnila.

Učitelju na vadnici se je priznala druga starostna doklada.

Nadučitelj, zoper katerega se je zaveršila disciplinarna preiskava, bode za kazen premeščen.

Razrešilo se je več prošenj za nagrado in denarno pripomoč.

D o p i s i.

Na Premu 16. julija. (Konec.) Šesto točko »Ali more šola s poludnevnim poukom tirjatvam učnega črteža zadostevati?«? rešuje učitelj Lavrenčič prav dobro. Njegov govor se glavno vrti okoli točke, da je učni črtež za razdeljene jednorazrednice preobširen, ker je v mnogih obzirih z onim za štirirazrednice s celodnevniim poukom popolnoma identičen, in takemu jeden sam učitelj s poldnevnim poukom nikakor ne more zadostiti. A dalje se pa v našem okraji s poldnevnim poukom vendar učni smoter ložeje doseže, nego s celodnevniim. Obiskovanje šole in šolska disciplina je pri manjem številu učencev bolja, kakor pa če so klopi z otroki kakor sè slanki natlačene; pri poludnevnem pouku ima učitelj vselej ob jednom le po dva oddelka poučevati, a pri celodnevniim pa po tri oddelke. Tudi so v tem šolskem okraji le prav redke prilike, kjer bi bil celodnevni pouk na pravem mestu, in to le tam, kjer je šolska občina skupaj; kjer so pa vasi šolske občine na daleko v okrogu raztresene, je celodnevni pouk nemogoč. Uzkrovk temu je posebno v Postonjskem okraji, da vse mrgoli. Slednjič želi, da bi se tam, kjer je nad 80 solo obiskajočih otrok, vendar uže postava izvršila, ter se dvorazrednice napravile; da bi se dalje učni črtež za razdeljene jednorazrednice praktično prevstrojil in tvarina pravično in primerno obmejila, ter se povsod, na jednorazrednicah poludnevni pouk vpeljal, dokler ni še zadostno število dvorazrednic (tudi tam, kjer je sedaj na jednorazrednicah celodnevni pouk). Zadnji nasvet odloži se do prihodnje konferenca. (Ta stvar se more rešiti po višji šolski oblasti. Ur.) Poročevalcu splošno ugovarja učitelj Kalan, ter učitelje tukajšnjega okraja imenuje nekako nazadnjake; on je povsod za strogo izpeljavo celodnevnega pouka brez ozira na krajne razmere, na male šolske sobe in na preobširno število šolskih otrok. On ne vidi v tem kakega zadržka v napredku, če je tudi v šoli gnječa in stiska, da je vdušiti se, ter nekaj apeluje na Štajersko, kjer je — celodnevni pouk.

Lavrenčičeve nazore pa prav izvrstno zagovarjata učitelja Gradišnik in Kete; ogromna večina zbranih učiteljev se z njima popolnoma strinja. (To vendar ni težko uganiti, kdo ima prav in kdo bolje skerbi za šolski napredek in za zdravje otrok. Ur.)

Želeti bi bilo, da bi gospodje referenti svoje pismene izdelke po »Učiteljskem Tovarišu« objavili, da bi se tako dobro zrno v prospeh šolstva tudi drugod razširjalo. (To je naša želja in dopisnikova! Kaj pa rekó drugi? Ur.) Naslednje sedaj poročilo odsekov okrajne Postonjske in Vipavske učiteljske bukvarnice.

Okrajna učiteljska bukvarnica Postonjska nakupila si je več novih knjig, ter si napravila novo omaro. Gotovine je v blagajnici celib 129 gl. in nekoliko krajcarjev. Tej bukvarnici sta dva dobrotnika več Matičinih in drugih knjig podarila, kar se hvaležno na znanje jemlje, tudi se je letos več iz nje čitalo, nego prejšnja leta.

Vipavska okrajna učiteljska bukvarnica ima vseh knjig 451; lepo število. Njen denarni stan pa ni tako ugoden, kakor Postonjske, ker ima nekoliko nove dolga.

Stalni odbor in pa odbor okrajne učiteljske bukvarnice Vipavske ostaneta nespremenjena; oni okrajne bukvarnice Postonjske se pa nekoliko spremenili, ker se je bilo med letom tudi učiteljstvo v Postonji premestilo.

Nadučitelj M. Zarnik nasvetuje, da se okr. učiteljska bukvarnica Postonjska vpiše kot stalni ud v »Matico slovensko« ter da se naroči na »Zvon« in »Kres«, kar se jednoglasno odobri. (Čujte, čujte! Ur.)

K zadnji točki ima prvi besedo podpisani; on razpravlja obširno vprašanje o starostnih in službenih dokladah. (Razprava z nasveti vred ima priti svoj čas v »Tovarišu« posebej tiskana.)

Gospod nadzornik da v razgovor nasvet o „Žumer-Razingarjevem Abecedniku“. Tu nastane precej živahna debata in se slednjič sklene, da se ta »Abecednik« po vseh šolah tukajšnjega okraja vpelje, kar se mora zadnji čas povsod v teku treh let izvršiti, to pa radi tega, ker je sedaj po tukajšnjih šolah še mnogo »Začetnic«, s katerimi bi se ne vedelo kam, ako bi se uže letos »Abecednik« popolnoma vpeljal, in bi uže itak ubogi stariši mladine preveč denarnih žrtev imeli.

Na to se konferenca s trikratnimi živio-klici na presvitlega vladarja sklene.

Pri celej konferenci je bil c. k. okrajni glavar, vitez Franc Josipovega reda g. Anton Globočnik navzoč, in je tudi med vdeleževalce konference razdelil potnino.

Zaključek konference je bil okolo $\frac{1}{2}$ 3. ure popoldne. S konferencijo je bila združena razstava učnih pripomočkov, obilo zanimivih in koristnih. Po skupščini smo šli na kosilo v Vičičevo gostilno. Le prehitro minul je čas med prijaznem pomenkovanjem in prekmalo smo se morali ločiti. Obzalovali smo veliko nesrečo, katera je ta dan zadela uboge delavce v Ajdovščini in okolici, ko smo zvedeli, da je velika tovarna (predilnica za bombaž) do tal pogorela, — ubogi reveži in njih družine!

Matija Rant.

Pojasnilo k naši opazki v g. Rantovem poročilu o učiteljskem zborovanju postonjskega okraja (glej Tovarišev list dné 1. avgusta, stran 237). V ljudski šoli na Premu je nauk o kmetijstvu urejen po načertu adjustiran od c. k. okr. šol. sveta, in sicer:

Dečki višjih dveh oddelkov vsakdanje šole poučuje se zlasti v sadjereji teoretično pozimski, a praktično pa poletni čas vsak teden skoz celo šolsko leto ob sredah in sobotah vsakikrat po pol ure izven postavno določenega učnega časa.

Istotako poučuje se mladina v kmetijstvu na tukajšni šoli, a to s prav dobrim uspehom. Kako je drugod — mi ni znano; le to vem, da je letos, oziroma prošlo jesen, moral vsak učitelj, kateri v tukajšnjem okraji pri pouku jemlje ozir na kmetijstvo, moral v tej zadevi svoj učni črtež c. k. okrajnemu šolskemu svétu v odobrenje — poslati, ter se v posledici po tem ravnati.

(Dobili smo od dopisnika tudi dotični učni črtež za ponavljavno šolo, kmetijski nauk in pouk v ženskih ročnih delih, katerega hočemo ob priliki priobčtiti, a ne toliko za uzor, kolikor za primerjevanje drugim součiteljem. Stvar je važna in treba, da se dene v točno omejen okvir šolskih disciplin. Ured.)

Iz Kranjskega šolskega okraja, dné 23. julija. (Učiteljska skupščina.) (Dalje.) Za tem je poročal g. nadzornik o stanji šol celega okraja, kakoršno je najdel ob nadzorovanju tekočega šolskega leta, ter dodajal ob jednom svoje opazke. Kar se šolskih poslopij tiče, najdel je marsikaj pomankljivega. Kjer so učne sobe vlažne, priporočal je, naj se pridno prezračujejo, pa tudi dobro kurijo. Najdel je nekje premalo toplo šolsko sobo; torej je opomnil, da gorkote mora biti 13°, čez 15 — 16° po R. vender ne, ker zdravstveni ozir tako zahteva. Priporočal je tudi marljivo snaženje šolskih poslopij. — Gledé na šolsko obiskovanje opazil je tudi marsikaj nepovoljenega; vender so po večjem krajne razmere temu uzrok. Kar je otrók čez 1 uro od šole oddaljenih, naj se ne silijo k uku. Kjer so stariši premalo zauzeti za šolo, naj poskuša učitelj po naj boljši moči in prijaznosti vplivati na taista. Le ondi, kjer se hudovoljno vpirajo, naj se zamude izkazujejo. Izkazi, resnično in vestno sestavljeni, naj se odpo-

šiljajo vsikdar ob pravem času. Učitelji naj pa tudi sami natančno spolnujejo svoje dolžnosti; — kjer se namreč to godi, ondi so navadno tudi šole dobre, ter pouk vspešen. Očitno je izrekel nadzornik, da vspeh v šolah mu je »barometer«, po katerem presojuje učitelje. — Kar zadeva domače naloge, priporočeno nam je bilo, naj se sploh mladina ž njimi preveč ne obklada. Zato naj se pa v šoli bolj marljivo in temeljito poučuje. To je priporočal g. nadzornik ne le za jedno, ampak tudi za 4razredne ljudske šole. Zlasti pri računstvu zabranjeval je predolge in pretežke domače naloge. — Gledé učnega načerta od l. 1879. priporočeno nam je bilo, naj se povsod natančno po taistem poučuje. — Pozornost za uke naj se pridno budi. Učitelj mora imeti oko za vse; vsem otrokom mora dati, kolikor je moči, opravila in dela. Pogostno naj na dano vprašanje odgovarjajo otroci cele šole, ali le ene strani, ali le enega stola. Vprašanja naj se zastavljajo vselej poprej, in še le potem se zahteva od tega ali unega odgovor. Vpraša naj se vselej v celih stavkih, in enako naj se zahteva tudi odgovor. S tem se navadijo otroci logično misliti in govoriti.

Potem je prestopil g. nadzornik k pretresanju posameznih predmetov. Slovnica, dejal je, naj se ne zanemarja, da se otroci vsaj zadnji dve leti priučé pravilnega govora. Naj bolje je za ta uk (in sicer v slov. in nemšk. jeziku), da se sklepa z branjem. (Omenil je govornik pri tej priliki nekega letos izislega ukaza, da se mora na 2razrednicah v nemščini neobligatno poučevati, ako se najmanj 10 učencev za ta uk oglasi.) Za 4razrednice je pa slovniski uk jako važen predmet tudi zaradi tega, ker se poklada s tem mladini jezikoslovni temelj za srednje šole. Sploh se je povdarjalo, naj se nemščina po mogočnosti pridno goji, terminologija naj bo poleg slovenske tudi nemška, tehnični izrazi natančno-pravilni itd.

Pri računstvu priporočevalo se nam je marljivo gojenje te vednosti na pamet; pri pismenem računstvu pa naj imamo večji pozor na decimalke, kar očitvidno zahtevajo nove mere in uteži. — Geografijo je priporočal v prvi versti g. nadzornik učiteljem samim, naj se je pridno učijo, ker je pri nadzovanju zapazil v nekaterih krajih nekoliko pomanjkljivosti. V to sverho je priporočal knjige: Jesenkovo, Klunovo in Zupanovo. Zemljepisje naj se poočituje z zemljevidi, in kjer jih nimajo, naj se omislijo. Kot posebno pripraven učni pripomoček nasvetovan nam je bil toplo g. Tramplerjev atlant. Priporočevalo se nam je tudi, naj mladino učimo poleg slovenskih tudi nemška krajna imena.

V zgodovini poučuje naj se v 3. in 4. letu, kakor to veleva učni načert l. 1879. Največ naj se obravnava zgodovina Avstrijska, in ker imajo naše berila o tem premalo gradiva, naj si išče to učitelj po dobrih knjigah (n. pr. Jesenkova zgodovina). — Gledé na lep opisje se je povdarjalo, naj pazimo, da oči mladine pri tem predmetu ne terpijo. Za predpise naj se torej poslužujemo dovolj velike pisave.

Spisje naj se v šolah marljivo goji; vendar naj se za ta pouk rabijo le bolj lahki in za vsakdanjo rabo bolj potrebni predmeti. Izgleda naj se mladina na pamet uči, in na večrazrednih šolah naj se jemlje tudi pri tem uku ozir na nemščino. — Ker se v kmetijstvu na nekaterih šolah našega okraja pridno poučuje, g. predsednik to pohvali. Omeni tudi vladnega dopisa, ki 3 — 500 gl. (za vse. Ur.) določuje nagrade takim gg. učiteljem, ki v tej stroki poučujejo, ter naznani, da kdor ima v tej reči kaj zasluga, naj se do konca julija za nagrado oglasi. In konečno je g. nadzornik izrekel, da je bil pri svojem letošnjem nadzorevanju šolskim vspehom in napredkom prav zadovoljen.

Zdaj so se pričela posamična poročila. Učiteljica Maly je govorila nemški: »Kako bi bilo vsepušno doseči vkupno delovanje učiteljev na večrazrednicah?« Omenila je, da je neobhodno potrebno, da si učitelji prizadevajo, učno metodo eden drugega spoznati, to se pa najlože doseže s tem, ako drug drugega »hospitirajo«, t. j. ako hodijo pogostno med ukom drug k drugemu poslušat, da spoznajo, kako posamezni razne učne tvarine obravnavajo in predavajo. V ta namen naj si prikratijo svoje proste ure med tednom. Skušajo naj dalje pri vsch glavnih predmetih ravnati se po jedni in isti metodi, da n. pr. učitelj II razreda more nadaljevati natančno to, za kar mu je njegov sprednik postavil duševni temelj. Tudi v oziru discipline naj bodo vsi učitelji jedini; kakor na strogo komando naj se verši red in uk. In ker dolgoletna skušnja pri pouku izda več, kot teoretična učenost, naj se tudi noben, zlasti mlajši učitelj, ne sramuje prositi pri svojih starejih sobratih dobrega sveta, ako ga potrebuje. Splošno priznanje je bilo govornici izraženo za dobro rešitev nastavljenega konf. vprašanja. (Konec prihodnjič.)

Okrajna učiteljska konferenca za okolico Ljubljansko. Učitelji tega okraja smo uradno zborovali 28. julija v Ljubljani. Vdeležili so se vsi učitelji in učiteljice iz okraja tega zborovanja, katero otvori točno ob 10. uri gosp. nadzornik s kratkim uvodnim nagovorom, ter si voli namestnikom učitelja Stojca z Verhnike. Po predlogu sta bila voljena zapisnikarjem učitelja Punčah in Svetina. — Prestopivši k tretji točki dnevnega reda omenja g. nadzornik najprej dopisa c. k. dež. šol. sveta gledé opazek pri ogledovanji nekaterih šol tega okraja tekom t. l., in tem je nasledilo splošno objavljanje stanja, v kakršnem je on najdel šole pri letošnjem nadzorovanji. Obširneje je govoril o šolskih poslopih, varstvu in snažnosti šolskega imetja; kako naj se obravnavajo berilne vaje, jezikov nauk sploh i. t. d. Na to pokaže učilni pomoček »Atlas für 4-, 5- u. 6klass. Volksschulen, bearbeitet v. Prof. R. Trampler. Wien. Druck u. Verlag der k. k. Hof u. Staatsdruckeri. Ausgabe für Krain. Preis à Theil 60 kr.«

Učitelj J. Gašperin je poročal na to o domači izreji in šolski disciplini, a gosp. Fr. Papler pa o šolskih vertéh. Resolucija gosp. poročevalca gledé na zboljšanje šolskih vertov bila je jednoglasno sprejeta.

Poročilo bukvarničnega odseka je pokazalo, da je denarno stanje ugodno. — Sklenilo se je, da sta časopisa »Vertec« in »Zvon« naročiti, in posejevati bralcem le po dvoje knjig iz knjižnice. Tudi račun je bil ob jednem pregledan in povsem odobren. — Od posameznih predlogov bil je prvi, govoreč o pomankljivosti knjige razrednice zaveržen, a drugi, naglašajoč podpis učiteljev v priletnih proračunih krajnih šolskih svetov, soglasno sprejet.

V stalni odbor so bili voljeni g. g. Fr. Govékar z 18, Levstik 17, Papler 16 in Bl. Kuhar z 11 glasovi. — Bukvarnični odbor ostal je nespremenjen. Gosp. nadzornik sklene zborovanje s trikratnim slava-klicem na presvitlega cesarja, želeč učiteljem dobre počitnice. Potem so zapeli navzočni še cesarsko pesen.

Pri skupnem obedu v čitalnici so nas pozdravili tudi nekateri ljubljanski učitelji, kar je nas tembolj veselilo, ker smo več let sim pogrešali vzajemnosti mej nami deželanom in meščanom. V slogi je moč in napredek!